

PRIMORSKI LIST

Poučljiv list za

slovensko ljudstvo na Primorskem

Letnik III.

„Vse za vero dom cesarja!“

Štev. 1

„Primorski List“

izhaja vsaki prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu
cena za celo leto 1 gl. za pol leta 50 nov. posame-
zne številke se prodajajo v šolskih in nunskih ulicah
po 4 nov.

V Gorici, dne 3. januarja 1895.

Uredništvo in upravnništvo

mu je v Gorici, Travnik št. 13. — Nefrankovana
pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. O-
glase in naznanila sprejema upravnništvo po pogodbi

Rojaki, pogledite na glavo!

Slovenski rojaki! „Primorski List“ stopa z novim letom pred vas z novo, olepšano glavo. — Lepa podoba! Naslikal nam jo je domači umetnik, katerega ime berete zdolej ob strani. Izrezali so jo mojstri na Dunaji.

Pogledite na glavo — kaj vas uči!

Tu vidite sidro s svetim križem. Križ je znamenje naše sv. vere, sidro pa znamenje krščanskega upanja. Tam zadej v daljini ob morju vidite cerkev z visokim zvonikom. To je starodavni Oglej. Glejte, od tam nam je zasijala luč sv. vere, od tam nam zažarila zvezda blagega upanja. Sv. Mohor in Fortunat sta tam oznanjevala Kristusov evangelij in prelila zanj svojo kri. Od Boga postavljeni naslednik sv. Mohorja so naš preljubljeni goriški nadškof, njegovi pomočniki so vaši duhovni pastirji. Ti duhovni s svojimi škofom vam oznanjujejo ravno tisto vero in upanje, katero sta sv. Mohor in Fortunat prinesla iz Rima od sv. Petra.

Nadalje vam naša glava odpira pogled po naši primorski domovini. Kako lepa je! Rajska Vipava, skalnati kras, gorski snežniki, na jugu pa zeleno-modro morje se zarujavelim devinskim gradom na obrežji! Drugi grad je Miramar, nekdanj lastnina nesrečnega brata našega cesarja, Maksimilijana, ki so ga v Meksiki umorili. Zad za Miramarom se vidi Trst, kjer biva cesarjev namestnik za Primorsko in istrsko obrežje. Oni trije grbi, ki jih je umetnikova roka tam gori razobesila, vam pravijo, da Primorska dežela ima tri poglavitne dele, ti so; poknežena grofija goriško-gradiščanska, isterska in pa Trst. V ti lepi Primorski ne bivamo sami mi Slovenci; v Istri so tudi Hrvatje, v Furlaniji so Furlani, v Trstu in ob morji je dosti Italijanov. Vender vsi smo avstrijski Primorci, vsi imenujemo Primorsko svojo ljubo, drago domovino.

Še nekaj. Vsi trije imenovani grbi z bogatim Trstom vred so last našega presvitlega cesarja Frančiška Jožefa I. Njegovi cesarski hiši so se naši očetje vže pred več stoletji prostovoljno podvrgli. Mi Primorci smo tedaj po Božji in naših očetov volji cesarski.

Zdaj še le boste dobro razumeli tiste besede, ki jih berete na podobi: Vse za vero, dom, cesarja! Vse za tisto sv. vero, ki nam jo oznanjujejo škofje in duhovni; vse za tisto ljubo domovino, katera v sebi krije grobove naših očetov, katera je naša zemeljska mati; pa tudi vse za cesarja in za slavno, mogočno Avstrijo!

Kdor bi nam hotel kaj drugega pri-

digati, ga ne bomo poslušali. So pa res tudi taki, katerim niso več svete besede: vera, dom in cesar! Ljudje, ki se ne menijo za katekizem in dunovne — so liberalci; ljudje, ki za par grošev izdajajo domovino, narod, materin jezik — to so narodni odpadniki; ljudje, ki nečejo biti cesarski in avstrijski, škilijo čez meje našega cesarstva — ti imajo razna grda imena.

„Primorski List“ vas bo odvrčal od takih ljudi in njih lažljivih nauk. Podučeval vas bo, kako imate spoštovati in ljubiti škofo in duhovne pastirje ter z vernim srcem sprejemati njih zveličavne nauke. „Primorski list“ vas bo učil, kako imate skrbeti za materin jezik, kako čuvati narodne pravice, vender pa naš list ne bo zabil, da v naši domovini prebivajo tudi drugorodci, s katerimi moramo živeti v ljubezni in bratski prizanesljivosti; mi ne bomo nikoli družih žalili ali ščuvali narod nad drugega. „Primorski List“ bo pa tudi učil vas, kako imate zvesto služiti cesarju, spoštovati oblasti, katere v njegovem imenu vladajo, mi nismo od tistih, kateri grajajo vse, karkoli nam posvetna oblast zapoveduje v imenu cesarjem.

Vse za vero, dom, cesarja! — To vam oznanjuje glava „Primorskega lista“. Za to troje vas bomo ogrevali.

Vi pa, vrli rojaki, pridružite se gorenji družbi na naši sliki, katera sedi okolu mize in pozorno bere „Primorski List“. Berite jim z obrazov in glejte, kako so vsi zamaknjeni v lepe nauke in mične novice! Tako berilo vam bo vedno prinašal naš „Primorski List“. Kar je pravega, kar je plemenitega, lepega, pa tudi smešnega in kratkočasnega — nabiral vam bo od vseh strani in tako vas navduševal, kako imate vse dati:

Za vero, dom, cesarja!

Voščilo Sv. očeta Leona XIII za novo leto 1895.

Dragi Slovenci! Navada je, da si ob novem letu voščimo veselo novo leto in srečen začetek. Naj bodo naši naročniki prepričani, da kakor jim z besedo vse dobro želimo, tako jim tudi v sv. molitvi prosimo blagoslova in sreče od Boga, ki nam je dal včakati novo leto. Ne moremo pa boljega želeli ni sebi ni narodu slovenskemu, ko kar je Sv. oče Leon XIII prizelel vsem narodom za leto 1895.

V Rimu je namreč navada, da kardinalski zbor častita Sv. Očetu za Božič in novo leto. Tako se je tudi letos zgodilo. Papeža je nagovoril v imenu celega zbora

starosta (dekan) Monaco La Valletta, na kar je papež odgovoril:

1.

Naj bolj želimo, naj bi rasla krščanska prosveta (omika) mej narodi in z njo kraljestvo božje. Žal! da so nekateri narodje, ki so bili odrešeni po Jezusu Kristusu, izgubili vero in nehvaležni zatajili Kristusa Gospoda in odrekli pokorščino cerkvi. Toda veseli nas, da narodje vže izprevidevajo svojo zмотo in prevaro, ker brez Kristusa ni sreče. Narodje izprevidevajo, da niti poedini ljudje niti države morejo brez vere in brez Boga najti zadovoljnost in popolnost. Če se vero zavrže, se omaja tudi poštenje, čast, vestnost in tudi državljanske čednosti. Postave brez vere in milosti, naj si bodo še tako stroge, le še bolj razdražijo ljudi pa jih nikar ne vpokorijo.

2.

Kdo tedaj ne sprevidi, da je zelo potrebno zložno sodelovanje vseh, da na novo oživljena verska zavest prevzame narodno in zasebno življenje? O naj se pač zopet vrne Bogu čast in hvala; bodi ime njegovo počščeno v zbornicah, na vseučiliščih, na akademijah, v društvih in v družinah; oni ki imajo oblast, naj vernejo ime božje vojai, šoli, delalnicam in ljudstvu, ki se imena božjega veseli. Če se to zgodi, tedaj se začne novo življenje, človek pojde za plemenitimi nameni, iskal bo potolažen večne resnice; dičila ga bo omika in velikodušna krepost. Ta je ona blažena prosveta, koja je donesla ljudem včlovečena Beseda Božja.

3.

Rojstvo Gospodovo v Betlehemskelem hlevcu nas spominja skrivnosti sv. rešnjega telesa na altarjih. V sv. Rešnjem Telesu ima cerkev katoliška svoje življenje, edinstvo, mir in ljubezen. Zato so vse hvale vredni občni shodi na čast sv. Rešnjega Telesa. Taki shodi (evharistični) so slovesna zahvala Jezusa Kristusa, ki trpi veliko na časti v sv. Rešnjem Telesu. Taki shodi sōpa tudi nam potrebni, da izprosimo od Gospoda milosti in vsmiljenja.

S temi željami in voščili podelil je sv. oče apostolski blagoslov vsem pričujočim kardinalom in škofom.

Bog vslisi ta sv. voščila Leona XIII. in ohrani nam ga še mnogo let! Bog Mu daj veselje posebno z našim slovenskim narodom, kjer se katoliško življenje čvrsto probuja.

Solze za „slovenskim narodnim programom“.

Mej kōpo neresmičnih trditvev na shodu zaupnih mož (29. nov. m l.) je odlična resolucija, da je I. slov. kat. shod „zapu-

PD 1911/1979 - Ljubljana

stil slovenski narodni program“. Edina ta resolucija v celem programu je posebnost „narodne stranke“, ker vse druge so svojina vseh strank, in to ne od včeraj, ampak vže več ko dvajset let. Na oni resoluciji stoji „napredna stranka“; brez nje bi bila čisto nepotrebna kot stranka. Ako je pa ta nje poglavitna resolucija neosnovana in neresnična, tedaj nima cela stranka načelne podlage, in ostane le stranka oseb, ki iščejo prvaštva in prepira. Vprašanje je torej, ali je velika katoliška stranka res zapustila slovenski narodni program? O tem naj se čitatelj sam prepriča. Politični program katoliške stranke se glasi tako-le:

1.

Prvi slovenski katoliški shod smatra nepremeljiva načela katoliške vere kot glavni temelj javnopravnemu razvoju slovenskega naroda in izreka iskreno željo, da bi na tej trdni podlagi složno sodelovali vsi Slovenci v težkem boju za narodni obstanek slovenskega naroda.

Katoliški shod zahteva za slovensko ljudstvo narodno ravnopravnost z vsemi avstrijskimi narodi, zlasti tudi ravnopravnost slovenskega jezika v šoli in v uradu, to tembolj, ker je ta ravnopravnost tudi slovesno zajamčena v čl. 19. držav. tem. zakonu, ter obžaluje krivice, ki se delajo po raznih deželah slovenskemu narodu.

2.

Prvi slovenski katoliški shod jemlje radostno na znanje, da na Slovenskem vrlo delujejo v zmislu katoliško-narodnih načel razna politična društva kakor: „Kat. polit. društvo v Ljubljani“, „Slovensko društvo“ na Štajerskem, „Kat. polit. in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem“ itd. — in izraža željo naj katoliški narodnjaki i nadalje krepko podpirajo trudapolno delovanje teh društev, posebno s tem, da jim pridobivajo novih udov in prijateljev, ter da tam, kjer se kaže potreba, snujejo nova taka društva.

3.

Prvi kat. shod smatra tesnejšo organizacijo slovenskega ljudstva na katoliško-narodni podlagi kot potrebno. V to serho naj se osnuje: „Slovenski katoliški odbor“.

Vprašamo: Ali more pošten človek očitati temu programu, da ni slovenski ali da ni naroden? Nikoli ne. Za to pač ni mogel dr. Gregorčič, kot duhovnik, podpisati tako slovesno laži brez modrega pridržka, ki pravi: Program je sicer dober in naroden, a posamičniki ga nenarodno iz-

vršujejo. A tako bi se reklo tudi o katekizmu katoliške cerkve: Katekizem ne izključuje Kristusovega evangelija, a posamičniki ga tako izvršujejo (kar je res) — torej vstvarimo poleg katoliške cerkve in proti njej svojo stranko — evangeljsko cerkev.

Iz tega je vsakemu poštenemu človeka očito, da je program narodne stranke neosnovan in da je torej cela stranka brez načelne podlage, ali kakor jej očitajo gospodje iz Trsta: polovičarska.

Toda, ali so 29. nov. m. l. zbrani gospodje res zapustili svoje stare liberalne in napredne misli, ali so je samo potajili? Morali bi izgubiti vse spoštovanje do njih, ako bi mislili, da so ideje izgubili. Da so se le krotili in potajili priča govor g. L. Svetca, katerega so pozabili poprej izprašati, kaj bo govoril. To isto nam priča poročilo v „Edinosti“ in „Slovenskem Svetu“, ki pravi, da se je narodna stranka le vdala veliki sili — latinizatorjem! Mej temi je se ve da tudi dr. Gregorčič.

Solze za slovenskim narodnim programom so torej — krokodilove solze.

Katoliška družba v Gorici.

1. Iz pravil je jasen nje namen: pozivljati v celi deželi katoliško življenje. Do zdaj je bilo pri nas premalo zanimanja za to in vse nove katoliške vstanove v Gorici niso nič slovenske. Tega nočemo več v prihodnje. Kar je katoliško je lahko tudi slovensko, in za Slovence zahtevamo vse slovensko. Cerkev nam tega ne brani, cerkev je ravno toliko slovenska kolikor je italijanska ali francoska. Cerkev je katoliška t. j. mati vseh in za vse.

2. Upamo pa, da se nam vsaj od slovenske strani ne bo delalo napotkov in ovir. Bila bi to jako kratkovidna politika, ki ne zna ceniti moči in veljave katoliškega življenja. — V Gorici je pač še obilo prostora za novo družbo, ker ogromna večina goriških Slovencev niso v nobenem slovenskem društvu, a mnogo njih je v tem ali onem le po sili in brez zanimanja.

3. Družba nima političnih namenov. To je njeno bistvo. Goriški Slovenci smo izkusili žalostno resnico, da s političnem preprirom (katerega ni konec vže 30 let in ga še 30 let ne bo konec) vse trpi. Mi bi torej radi ločili drobno delo, dobrodejne nprave, šolo, nauk itd. od politike. Tako je upati, da bodo v slučaju političnih preprirov, druge dobre reči manj trpele.

Zunaj častijo malike nesrečnih prismodov, Brate kristjane, da hujskajo, goni je vrag. Prostožidarjem le sredstvo je narodno klanje: Petrovo skalo razrušit, edinstvo razdrēt.

Kaj gospodarstvo naroda jim mār blagos-
[tánje?]

Hočejo Cirkev, cesarja nam smrtno zadēt! Ljudstvo nespametno skače okoli malikov, Kakor mu trobijo brati piskači na rog. „Živijo narod naš!“ vpije v veselje vodnikov; Narod pa leze v pogin, da usmili se Bog.

Bratje! ustavimo ples, poderimo malike, Večnega kralja, Edinega, rod naj časti! Njemu verujmo! On rešil iz reve velike Vse bo zemljane, Adamovce ene krvi.

„Svoji vsi k svojim“ naj geslo bo naše
[povsodi,

„Svoji“ katoliški naredi vsi smo zarēs: Plemstvo je naše prestaro, do križa nas
[vodi,

Kri plemenita pobrātila nas je z nebēs. Kdo bi ponosen ne bil na sorōdstvo prečastno?

Oče nam Večni, smo Kristovi bratje, sestre, Mater Marijo imāmo tam, Cirkev tu lastno! Žlahte častneje li kje se na svetn dobē? Zvesto, Slovenci! se Cerkve v načelih držite. Spet blagostanje in sreča bo cvela povsod: „Božje kraljestvo, njegove pravice iščite Najpoprej, drugo navržem vam“ pravi Go-
[spod.

Zakrjajan.

4. Družba se mora najprej vstanoviti in vtrditi v mestu, potem v bližnji okolici, in tedaj še le po ostali deželi. Tako vstanovljena družba bo bolj podprta in enotna. Za to bomo sklicali vse prijatelje na posvetovanje, oddaljenih gospodov, ki bi ne mogli priti, prosimo pismene izjave, da se bomo vedeli ravnati. Prosimo pa poslati nam prav gotovo, posebno prosimo č. gg. dekanov.

5. Z italijanskimi sobraty se bomo vedno ravnali po zapovedi Gospodovi. Ta je zapoved moja, da se ljubite. Po tem Vas bodo ljudje spoznali, da ste moji učenci, če se ljubite mej seboj.“ Vender pa ni vsaka ločitev narodov po govoru, vže protivna krščanski ljubezni. Krščanski ljubezni je protivno sovraštvo do brata, ki ni naše krvi, ne pa ljubezen do svojih ljudi. Nam je narodnost ljubezen ne sovraštvo. Zato pa hočemo prav bratski povabiti na posvetovanje odbor vže obstoječe „Katoliške družbe“ (Circolo cattolico).

Goriški laški liberalci in slovenščina v cerkvah.

„Nekaj, kar je poročila vrednega, se je zgodilo (v meštni goriški seji 6. decembra t. l.), ko se je razpravljalo o stroških za bogoslužje. Prosilo se je povišanje plače za jutranje petje v stolni cerkvi. A (mestni starešine) niso le tej prošnji vgovarjali ampak nekdo je celo stavil predlog, da se sploh nič več za petje ne da ker se na sploh poje v slovenskem jeziku. Tedaj pa se izjavi poročevalec žid Dörfles, da če se navadna svota za petje ne dovoli, da se odpove poročevalstvu. Starešinstvo je na to dovolilo navadno svoto.“ Tako „Eco“ v št. 143. — Liberalni „Corriere di Gorizia“, vpije, ko je misijon slovenski v Trstu bil ustanovljen, zmagoslavno: „Le „missioni“ slave, in fumo!“ (Slovenski misijon je spuhel!). A v številki 148 prav grdo napada preč. tržaškega škofa.

Ker tega krivičnega napadanja na Slovence noben laški list na Goriškem ne zavrača, kaj čuda, ako sovraštvo proti Slovincem v goriškem laškem ljudstvu vedno bolj raste.

Naj bodo laški katoliški sodeželani prepričani, da če se laškim liberalcem posreči krivično vreči slovenske pridige, petje itd. iz cerkva, da pridejo tudi laške bratovščine in laške pridige na vrsto. Tudi te bodo skušali odpraviti ali po svoje vrnati. Liberalci so nasproti „rodoljubni“

Ivan don Bosco, njegovo življenje in njegova dela.

I.

Blagor možu, ki je najden brez madeža, in kateri ne hodi za zlatom in se ne zanaša na denar in zaklade. Kdo je ta, da ga hvalimo, ker čudo je delal v svojem življenju.

Eccli. 31.

Bilo je dne 4. svečana l. 1888. Po ulicah mesta Turin v Italiji vil se je velikansk mrtvaški sprevod. Nad 200.000 pogrebcev najrazličnejših stanov skazali so ranjkemu poslednjo čast. Kdo je bil umrl? Bil je mož, ki po svetu ni iskal bogastva in časti marveč z deli usmiljenja spletal si nevenljivi venec, bil je priprost katoliški duhovnik, Ivan Bosco po imenu. Previdnost božja izvolila je tega moža, da pokaže, da le znamenje sv. križa rešiti zamore človeško družbo pogina, da le krščansko usmiljenje ublažiti more zlo, ki jo razjeda.

Ivan Bosco zagledal je luč sveta na Veliki Smaren l. 1815 v Bechi (Beki) samotni, gorski vasici zgoruje Italije. Starišiso bili priprosti a pobožni kmetje. Tukaj v ojestrem, v zdravem gorskem zraku preživel je v nedolžnosti in pobožnosti prvo svojo mladost. Zgodaj zgubil je dobrega očeta. Mati, razumna in stroga žena skrbno je odgojevala svoje tri sinove, ter jih navajala k delu in molitvi. Bila je otrokom svojim živo ogledalo čednosti, a nad vse dičila jo je krščansko usmiljenje, katera čednost je tudi sina proslavila.

duhovščini sila nehvaležni. Hlinijo se jim, dokler jih rabijo v *svoje* namene. Ko so jih odrabili, pokažejo jim vrata. Tudi v združenju Italije je vlada rodoljubno duhovščino poplačala, s — „codice penale“.

Ako pa primorski Lahji mislijo, da se jim od Slovencev res krivica godi, prosimo jih naj le naštejejo one resnične ali dozdnevne krivice. A tudi mi jih bomo. Jasen dogovor rodi mir. Skrivno ščuvanje ne koristi nikomur.

Naše glavno glasilo „Slovenec“ se je s krščansko pogumnostjo postavilo za Nemce, ko je liberalno ljubljansko starešinstvo hotelo, po krivici jih pahnuti *z ulic* — a italijanski listi nimajo niti besede obrambe za Slovence, ko nas liberalni Lahji *iz cerkva* skušajo vreči! Čemu toraj starih in drugih cerkvā, ako ne bomo noter smeli! Tudi niso imeli ene besede za slovenske napise na Primorskem.

„Osservatore Romano“ pa piše glede zadnjih dogodov v Istri dne 16. nov.: „Mi naglašamo, v kolikor velja narodnostno načelo, da se morajo *enako upravljati Italijani in Slovani*. Zato menimo, da morata oba jezika v Istri imeti *jednako* veljavo pri uradih kakor v Belgiji francoski in flamski. Pač ni treba, da liberalni nacionalizem vznemirja ono deželo (Istro t. j. celo Primorsko) in ljudstvo z brezkoristnimi in brezumnimi članki, kakor to delajo italijanisi in irredentisti.“

Tako „Osservatore Romano“, *glasilo vatikanskih krogov*. Zaničevanemu od vseh zatiranemu Slovanu tako dobro de, da zadene vendar enkrat na — tujca, ki mu je pravičen!

Divji zakon na Ogerskem po postavi priznan.

Po nauku Kristusovem je le tisti zakon veljaven, ki se sklene kakor sakrament po določbah cerkve.

Na Ogerskem pa so te dni v državnem zboru brezverski poslanci sklenili, da pred ogersko državno oblastjo bo veljal le tisti zakon, ki se ga sklene pred posvetno oblastjo.

Jasno, da s to proticerkveno postavo je povzdignjen **divji zakon** v čast in veljavo. Zakon je le kot sakrament nerazvezljiv, divji je razvezljiv. Zato bodo se v bodoče na Ogerskem zakonski za vsako majhno stvar lahko ločevali. Ta protikrščanski občanski zakon bo najbolj škodoval ženam. Kam naj gre žena, ako jo mož zapusti,

Pridno obiskoval je mali Ivan oddaljeno ljudsko šolo. Po šoli stopal je za domačo čredo na pašnik, vzal knjigo seboj, ter v prosti naravi izvrševal svoje naloge. Tako ob delavnikih. Nedelje pa je posvetil službi božji v domači cerkvi ter molitvi. Največje veselje mu je bilo, ko se je pogovarjal o Bogu, Mariji in svetnikih, ko je z materjo skazoval usmiljenje ubogim ljudem.

Mali deček kazal je krepkega, podvzetnega duha. V vas pride glumač, ter se nastani ravno preč cerkvijo. Ob nedeljah obstajali so ljudje pred njegovo kolibo, ter zamujali službo božjo. Pobožnega dečka žalilo je to in kaj stori? Na paši pričel se je Ivan uriti ter posnemati umetnika v raznem kretanju. Črez nekaj dni, ko je glumač zopet širokoustno pozivljaj, kdo me more posnemati, oglasi se mali Bosco. Stavi z glumačem, da, ako ga prekosi zapustiti mora takoj vas. Glumač spleza na plezalni kol, ter se zmage syest usede na vrhunec. Kakor veverica bil je tudi mali Bosco na vrhu, a ne vsede se, marveč postavi se na roke, ter prekosi glumača. Ivan dosegel je svoj namen in glumač ni več odvrčal ljudi od službe božje.

Pobožnega mladeniča klical je Bog v svojo službo in kmalu zapustil je domačo čredo. Desetletni deček sanjal je o divjih zverinah, ki so se mesarile mej seboj. Neki skrivnostni glas, pravil je večkrat, zaukazal mi je, da jih poženem na pašo. Vze-

kam naj gredo otroci, kdo naj zanje skrbi? Ta občanski zakon vničeval bo družine. S to postavo se je Oggerska država odrekla Kristusu.

Vsaki prizna, da imajo najprej stariši skrbeti, da bodo njihovi otroci v pravi veri izrejeni. Ali po novi postavi, ki so jo tudi brezverski ogerski poslanci sklenili, bodo otroci mešanih zakonov morali biti izrejeni v tisti veri, katero državna oblast določi. Kako v nebo upijoča krivica!

Krstne bukve, bukve za mrtve in poročencev, katere so do sedaj duhovniki imeli in so veljale tudi pred posvetno oblastjo, po novi postavi — ne bodo več pred to veljale. Vlada si hoče sama svoje spisovati. Zato pa bo treba več brezpotrebni vradnikov in kmet bo moral zato več plačati.

Občanski zakon je grob krščanstva na Ogerskem.

Sicer pa Oggerski poslanci mislijo skleniti še več protikrščanskih postav. Vse te postave pa pripravljajo le pot, da se cerkvi na Oggerskem tudi *premoženje vzame*.

Kako je moglo na Oggerskem tako daleč priti? Ker so katoličani spali, in ker so celo podpirali liberalce v njih narodnostnem fanatizmu. Tako so prišli liberalci do moči in veljave in sedaj dajajo slepim katoličanom eno brco za drugo.

Ogerski kardinal-primas Vašari je sklical te dni ogerske škofe, da se posvetujejo, kako najti leka proti tem postavam. Ni druge poti kakor ljudstvo podučiti; da take peslance voli, da one postane odpravijo.

Pa tudi v našem delu Avstrije se vže nekateri oglašajo, da bi se občanski zakon tudi pri nas vpeljal. *Večina* naših sedajnih državnih poslancev je za protiversko šolo, in gotovo so toraj tudi za protiverski zakon. Vpeljali bi ga gotovo tudi pri nas, *ko bi se ne balo vedno bolj rastočega kato liškega ponosa v avstrijskih narodih*.

Primorski Slovenci, bedimo! Nikar ne mislimo, da smo tako varni pred postavo divjega zakona! Liberalci so drzni — odločni bodimo mi! Bodimo pripravljene noč in dan za boj — z antikristom!

Škofovska beseda.

O priložnosti, ko so zastopniki ljubljanske duhovščine izrazili svojemu prečastitemu škofu dr. Missiji svoja voščila za novo leto, so se prevzvišeni knezoškof zahvalili in dejali: „O pričetku novega leta navdajata me zlasti dve čutili: Čut skrbi pred božjo sodbo in čut zaupanja, da bo Bog na

sem palico in sledile so mi; a glejte — mahoma imel sem pred seboj le čredo pohlavnih ovčic.

V Butiljeri, sosedni vasi, obhajali so sv. misijon. Večerne pridige obiskoval je tudi pobožni Bosco. Ene večera vračal se je po samotni stezici domov. Na potu sreča duhovnika.

Od kod tako pozno, vpraša prijazni gospod?

Iz Butiljeri od pridige bil je odgovor. Si li tudi kaj razumel ter si zapomnil? In Janez ponovil je skoraj po besedi pridige. Tudi prejšnjih se je dobro spominjal, ter mu narekoval cele odlomke iz italijanskih pesnikov.

Gospod, spoznavši nadarjenost dečkovo, začel se je zanimati. Poučeval ga je v latinščini pozneje pa spravil v Chieri (Kjeri) pri Turinu v deško semenišče. Bosco bil je zgled pridnega, bogoljubnega dijaka. Z nadarjenostjo družil je železno pridnost, a ni pozabil Boga. Od mladih nog bil je zvest čestilec Marijin, njej v čast molil je vsaki dan sv. rožni venec. Po izvrstno dokončanih študijah vstopil v duhovno semenišče 5. junija l. 1841. stopil je v prisotnosti ljube matere in obeh bratov prvič pred oltar Gospodov.

Dalje prih.

priprošnje verne duhovščine in udanega ljudstva vse prav obrnil. Pohvalili so spoštovanje in pokorščino duhovščine do svojega škofa. Škof ima skrbij polno breme; vsak dan prinese kako žalostno novico in srcu s tem marsikako britko uro, a tudi veselje daje Bog. Veselo je, da se katoliška načela čim najbolj vglabljaajo v ljudstvo in z njimi ljubezen do svete cerkve in svetega Očeta. Veselo je iz prošlega leta, da se je ustanovila bolnišnica za duhovnike, ki je že dosedaj se izkazala potrebno. Veselo je, da se je pričelo *slov. katol. delavsko društvo* v Ljubljani in *katoliško društvo za delavce*. Taka društva so v našem času, ko nevera sili tudi v nižje slojeve, jako potrebna. *Zato naj jih vsak po svoji moči podpira gnotno ali z neposrednim delovanjem v društvih; vsak naj bo prepričan, da so dobra in sveta reč Koderkoli je več mojstrov, rokodelskih pomočnikov ali delavcev. posod naj se osnujejo taka društva. Zlasti za rokodelske vajence j: treba skrbeti; to pa ni mogoče, predno se ne organizujejo mojstri. Te besede naj bodo seme, vrženo v dobro zemljo, ki naj vskali in krepko vzraste.*

Duhovniki in ljudstvo naj se pa vedno zvesto držé svojega škofa ne zavoljo njegove osebe, marveč zavoljo stvari, ki jo zastopa.

Te prelepe misli — dostavlja „Slovenec“ — so samo pokazale očetovsko skrb našega knezoškofa za blagor svojih ovčic in odkrile za vse dobro vneto srce. Prepričani smo, da bodo povsod, koder se bodo razglasile, našle navdušen odmev in *okrepile mnogo novih bojevnikov za Kristusa, njegovo cerkev in njegovo ljudstvo.*

Nekaj misli o postranskih ljudskih šolah po deželi.

V sadanjem času začele so se v nekaterih vaseh poleg glavne šole zraven cerkve graditi še druge šole daleč od cerkve in farovža. Tako n. pr. imajo svojo lastno šolo v Tominski fari na „Ljubinu“ in „pri Volarjih“, v Cerkljanski fari na Reki in v Polici. Poleg vaške šole v Ravnici imajo v isti duhovnji šoli pri Voglarjih, poleg šole v Čepovanu je v dotični župniji tudi na Vratah in kakor se čuje bodo odslej v Lokovškem županstvu kar — čudite se — tri šole (srečni Lokovčanje!), i. t. d. —

Prepričani smo, da udje okrajnih šolskih svetov z najboljšimi nameni pritrjujejo ustanovitvi takih šol, da bi namreč olajšali otrokom obiskovanje šole, ne vedo pa tudi, koliko slabih strani imajo take postranske šole. Nekoliko napak pri takih postranskih šolah, hočem tu naštet.

Središče cele duhovnije je gotovo farna ali vikarijska cerkev. Če je tudi fara še tako raztresena, tu se lepo združujemo v ljubezni in molitvi, tu v svoji domači cerkvi se res čutimo domače. Da se ljubezen do farne cerkve vže otrokom vcepi v srcé, kako lepo pomagajo šolske maše, ki se med šolskim letom opravljajo. A glejte, otrokom postranskih šol ni mogoče hoditi k tedenski šolski maši, dobro je, če jim vreme dopusti začetkom in koncem šolskega leta vdeležiti se te pobožne šolske slovesnosti. Posledica temu pa pride, da taki otroci in kesneje odrasli *ne čutijo v sebi tistega nagnenja do domače cerkve*, kakor bi morali čutiti. Ker so take šole navadno po eno uro naj manj od cerkve oddaljene, zahajajo taki otroci potem le *poredkoma k maši*. In kedar pridejo, zdé se v domači cerkvi med svoajimi sovrstniki *le tujce*. Nekaka mrznja nastane vže med otroci, katera mrznja se potem gotovo vedno bolj vkoreninja v srce in kesneje pride med prebivalci ene in iste duhovnije do preprirov, jeze in sovraštva in še do drugih slabih posledic.

Ne samo to. Taki otroci kaj lahko popolnoma zdivjajo, kakor oni, ki nikdar šole niso videli. Naj boljši pomoček blažiti človeško srce je *krščanski nauk*, so resnice sv. vere, zgodbe sv. pisma i. t. d. Vse to se mladini vcepi v srce v urah, ko se podučuje krščanski nauk v šoli. Pa v postranskih šolah je *zelo obteženo ravno podučeva-*

nje keščanskega nauka. Oddaljene so take šole naj manj eno uro od farovža, šole se mora pa imeti vsaj 2 uri.

Ravno radi tega pa tudi krščanski nauk ne more biti nič, kot enkrat na teden. Pa da bi bil vsaj redno vsak teden! Po gorah, kjer je naj več takih šol, po zimi mnogokrat skoraj ni mogoče do take šole, če ni sile. Zato se zgodi, da v takih šolah je le redkokrat krščanski nauk.

Pa rekel boš, v takih šolah naj učitelji podučujejo krščanski nauk, bo imel vsaj nekoliko več dohodkov. Nisem proti temu; da bi gg. učitelji po svojih močeh skušali vstrezati naloženi nalogi, sem prepričan, a nekaj drugega je vmes. Take postranske šole so navadno združene s kako sosednjo šolo. Učitelj ima pol tedna šolo v eni, drugega pol tedna v drugi šoli. Zato pa na take šole pridejo le novinci, ki nimajo še izpita sposobnosti in kečar napravijo izpit hitro prosijo za kako šolo, kjer ni treba toliko heje in za njimi pride zopet novinec. Novincem, ki nimajo še skušnje sposobnosti, pa politična oblast ne dovoli podučevati krščanskega nauka s tem, da jim noče dati postavne nagrade.

Pa rekel bi kdo: take postranske šole se napravljajo, ker imajo otroci predaleč hoditi v šolo do cerkve. Res nekaj ima ta izgovor v sebi, a rečem: le nekaj. Starišem in gospodarjem je res sitno, če bi otroci morali vsaki dan v šolo daleč, a naj bi se napravil poduk za oddaljene otroke le po trikrat v tednu, pa bi stariše in gospodarje nič ne težilo in še davkov bi manj plačevali, ker bi ne bilo treba plačevati za postranske šole. Saj tudi v postranskih šolah je le trikrat na teden poduk, tiste tri dni naj bi otroci hodili v šolo do cerkve in vsem bi se vstreglo. — Dokler se bodo vpeljevale take postranske šole, bo mladina vedno slabša, ker take šole odtujujejo mladino cerkvi. X Y.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Dunaj. Državni zbor je zdaj odložen, ker bodo zborovali deželni zbori. V poslednjih sejah, katerih v zadnjem političnem pregledu nismo mogli omeniti, je državni zbor vsprejel postavo o prispevkih za župnijske cerkve, potem zakon o imenovanju komisije za pregled zemljiško davčnega katastra. Finančni minister je izjavil, da vlada želi znižati glavno svoto zemljiškega davka, in sicer v letih 1896 in 1897 za 10, pozneje pa za nadaljnih 5 odstotkov. Ako pogledamo, koliko je žitu pala cena in koliko so delavci postali dražji od zadnje določitve katastra pred 15 leti, moramo reči, da obljuba ministrova ni posebno razveseljivna za kmetovalca, ki ima zdaj pol manje dohodka od zemlje, a davek skoraj isti, kot poprej. — Zbornica je vsprejela tudi zakon o nedeljskem počitku in pa eno resolucijo o nedeljskem počitku zasebnih uradnikov in služabnikov. Pri razpravi te postave je posl. Treuñfels priporočal, naj bi nedeljski počitek veljal tudi za državne uradnike, ker bo za državo veliko boljše, ako bo imela uradnike, ki bodo vestno spolnovali svoje verske dolžnosti. Bolj ko kedaj je sedaj potrebno da pridejo dobri vzgledi od zgoraj dol. (Zlata vredne besede!) — Poslanec Suklje, ki je postal dvorni svetnik, je odložil državnozborni mandat. — Delavci pri državnih železnicah so dobili tudi svoje božično darilo. Dosedaj so mnogi delavci in rokodelci dobivali le dnino in odpustili so jih, kadar so hoteli. Na priporočilo ravnateljstva državnih železnic je ministerstvo za trgovino odredilo, da se nekatere kategorije teh delavcev, namreč rokodelci v kurilnicah, delavci na postajah, kojim so poverjena strokovna dela, prvi delavci v magazinah, premikovalci, čistilci svetilk in v zalogah materijala stalno namesčeno delavsko osebje, uvrste v zvezo državnih služabnikov in jim je zagotovljena služba do smrti. Takih oseb je zdaj okoli 6000. — Otvorili so se deželni zbori

češki, spodnje in gornje avstrijski, štajerski, moravski, šlezijijski, goriški in kranjski z običajnimi formalitetami. Letošnje zasedanje deželni zborov bo najbrž zanimivejše od prejšnjih, let, ker se bodo zraven gospodarskih reči razpravljala načela, po katerih naj se izvede volilna prenova. V deželnih zborih, v katerih so zastopani tudi Slovenci bodo najbrž še druge viharne razprave, tako v štajerskem zaradi slovenskega gimnazija v Celju, v kranjskem zaradi koalicije, v istrskem zaradi dvojezičnih tabel.

Istra. V Pazinu je hrvatska stranka v vseh treh razredih zmagala pri občinskih volitvah. —

Na Ogerskem je ministerstvo odstopilo, ko je slednjič spoznalo, kar je Weckerle očitno izjavil, da ne uživa več zaupanja krone. Zdaj cesar sprejema razne politike in se z njimi posvetuje, katere može naj pokličejo na krmilo vlade, ki bi umeli vladni voz kaj bolje voditi, kot Weckerle in njegovi tovarši, ki bodo pri vseh lojalnih dolgo časa v neprijaznem spominu zaradi košutovanja in pri vernih katolikih še bolj zaradi cerkvene politike. —

Hrvatski zbor je teh dni razpravljaj o proračunu. —

Vnanje države

Italija zmiraj očitneše kaže, da je skoz in skoz gnijala; ves svet naglašča, da je tamo korupcija dosegla svoj vrhunec. Crispi je zaprl poslansko zbornico, ker se je bal resničnih očitovanj a s tem je le podkrepil obči sum. Italija je zedinjena, a srečna ni, ker ni poštenosti v nji. —

Na Ruskem pod novim cesarjem veje drug veter. Novi car se povsod kaže bolj pravičnega in prijaznega Poljakom. Gurko je postal vojni marsal, a Šuvalov gubernator za Poljsko v Varšavi. —

Japonci in Kitajci so se začeli pogajati za mir. —

Dopisi.

Izza Sv. Gore. Ljubljanski zvonar Samassa je v lil meseca avgusta za vikarijato cerkev v Lokovcu nov zvon. Nov zvon je po svoji lični obliki in prekrasnim lepo donečim glasom prava krasota Lokovške cerkve. Stara dva zvonova bila sta od raznih goriških livarjev vilita, prvi pa l. 1822 od zvonarja Cobalchini-ja, drugi pa l. 1845 od zvonarja Andr. Dominca, in vendar se novi tretji zvon iz Samassove livarne prav lepo in harmonično vjema s starejšima. Lokovčani so lahko ponosni na njih novi zvon; a tudi cerkev je svojih vernih lahko vesela, ker so v nekoliko tednih z velikim navdušenjem popolnoma milodarno več kakor 3 četrtine vseh stroškov skupaj zložili. Doneske so donášali gospodarji, gospodinje, strici, tete, mladeniči, kateri so med seboj nabrali nad 250 gl., pa tudi dekleta niso zaostale, dasiravno one že tako vsako leto veliko darujejo cerkvi. Na rožnovensko nedeljo prinesejo namreč v dar cerkvi toliko sveč, da se jih med letom ne porabi. Ni velikih bogatinov med Lokovčani, ali ko se hoče v cerkvi kaj napraviti, radovoljno in z veseljem srcem donášajo svoje zaslužke, ktere so si pri kovanju „favčev“ in „čvekov“ pridobili. Bog daj, da bi njih naudušenje za cerkev še v prihodnje ne samo enako ostalo, ampak od dne do dne rastlo.

Sv. Lucija ob Soči. (Izv. dop). Imelo je leto 1894. — 31. decembra tudi pri nas svoj zadnji in sodnji dan. Kaj nam je prineslo? Kaj odneslo? Prineslo nam je nekaj prav lepih pridelkov, odličnih po množini in dobrini: tolsto pšenico, černo-zrnato ajdo, repo debelo ko človeška stegna, krompir ko turške bombe. Sadja? malo. Grozdja? še manj. Vender i tega po nekaj. Prineslo nam je novo kaplanišče. Kdo ni tega vesel? Odnoslo nam je gospoda kaplana. Kdo bi se ne jokal? V nemirno zibko prineslo nam je 40 nedolžnih ljubčkov, mej kterimi so tudi Cirilčki, Metodki, Miklavžki, — Anice, Mičice, Nežice. Odnoslo pa nam je zopet v grob 40 oseb, mej temi največ nedolžnih otrok, ktere

je v zadnjem času nesramna differitika, kakor pravi Herodež, zavratno napadala in davila. Da bi si izprosila božjega varstva pred tem Herodežem, bila je vsa naša, mnogoštevilna šolska mladina na god sv. nedolžnih otročičev skupno pri sv. maši pod vodstvom in po želji naših dveh častitih gospodarjev učiteljev. —

Kaj nam bo prineslo pa novo leto 1895? Nove težave? Nove križe? Bo, kar bo. Najceneje bomo v novem letu živeli, najmanj stroškov bomo imeli, ako bomo lepó po krščansko živeli — v sveti koaliciji z Bogom in Kristusom Njegovim. Koalicije s kom drugim mi ne poznamo.

Drežnica. — „Primorski list“ prihajal je lansko leto k nam v 5 iztisih; lotos ima — kolikor mi je znano — do sedaj že 14 naročnikov in imel jih bode v kratkem še več. Ni šment, da se še marsikdovanj zaljubi, ko se nam predstavi v svoji novi obleki! A kaj pravim „v novi obleki“; saj bode celo glavo imel novo in „lepo“, kakor nam je zadnjič sam obljubil. In če je glava lepa, kdo bi dvomil, da bode tudi telo lepo in dobro, krepko in čvrsto — polno zdravega soka? Za to skrbeli bodo vrli možje, ki se tam doli v toplej Gorici ogrevajo za vzvišene vzore; za to skrbeti moramo pa tudi mi „reservniki“, ktere je veter razmetal med narod na okolu, da mu čuvamo in branimo vero, čednost in narodnost. V to budi in kliče nas „Primorski list“ — in prav ima; dovolj dolgo smo — dremali in mežali! Na delo toraj, bratje, pod zastavo „Primorskega lista“, na vsebično, zares narodno delo za večne vzore — saj vsebičnosti in osebnim namenom ne bode „Primorski list“ nikdar služil! Na delo tedaj v novem letu pod starim geslo: Za vero, dom, cesarja!

Iz kobariške okolice. Nihče si ne more misliti, kako slabo uplivajo na naše ljudstvo v kobariški okolici plesi, ki se naprej in naprej vrše v Kobaridu. Kaj pomaga če gg. vikarji v okolici nedeljo na nedeljo opominjajo ljudstvo, da naj nikar ne hodi na ples; kaj pomaga, ako župani v skolici odpravljajo ples; ako pa v Kobaridu županstvo ničesar ne naredi zoper ples, ako v Kobaridu županstvo dovoli v vsaki luknji ples, ako v Kobaridu županstvo dovoli dan in noč ples! Mladina je mladina, in če ne more plesati doma, gre pa v Kobarid in potem naj store duhovni, naj store župani, naj store stariši kar koli hočejo. Na sv. Stefana dan bilo je zopet polno plesov v Kobaridu, Zvečer bil je na dveh krajih pretep, pri katerem je bilo tudi nekaj krvavih glav. Kdo je pa kriv pretepa?! Kdo drugi, kakor ples, ta nesrečni ples! Ako pojde tako dalje, bo naše ljudstvo propadlo gmotno in moralno! Ako pojde tako dalje, bo pa tudi velenarodni trg Kobarid zgubil svoje pošteno ime!! In kdo bo tega kriv?! — Naj gleda toraj oblastvo, kateremu je izročena skrb za trg! Okoličan.

Iz Krede. Na kvaterno sredo sekal je neki mož iz Krede v gozdu drva. Ker je pa tisti dan deževalo in snežilo vse ob jednem, bila so vsa tla ledena. Možu je spodletelo, padel je in se tako nesrečno vdaril, da je kmalu potem umrl. G. vikarij namreč, ki je bil tedaj v Kobaridu pri skupni spovedi, in se je nemudoma domu podal, ko je to zvedel, našel je že mrtvega. Bog nas obvaruj neprevidene smrti!

Iz Borjane. V nedeljo 16. pr. m. zvečer pričela je goret hiša neke vdove v Borjani. K sreči so ljudje to kmalu zapazili in vdovo obvarovali večje nesreče. Še tisti večer pa je zopet gorelo v sosedni vasi v Holmcu. Pogorel je hlev. Ljudje so storili kar so mogli, pa hleva niso mogli ognju obraniti, obranili so pa, da se ogenj ni prijel sosednih hiš. Pravijo vsi, da sta zažgala dva potepuha (doma iz Italije), katera so videli in tudi nekaj časa zasledovali. Ljudstvo bilo je popolnoma razburjeno in vedno so stražili po 4 možje vsakovo vas. —

klensko kačo stremo, ki je našemu mestu toliko škode storila!“

Škof k smrti obsojen od framasonov. Framasoni so društvo, ki širi sovražstvo proti katoliški cerkvi. Vže leta 1877. so zaboli slavnega katoliškega generala Garcio, predsednika republike Equador, ko je šel od maše, ker je vladal po krščanskih postavah. Te dni so zopet obsodili v smrt iz sovražstva vnetega katoliškega škofa v isti republiki preč. g. Petra Schumacherja iz mesta Porto-Viejo. Vmorjen je imel biti 18. oktobra, ko bi birmoval v Rio-Brico. Preč. škof pa je zvedel za zalezovanje in je odložil birmovanje na nedoločen čas... Katoliško cerkev čaka v kratkem hud boj, kateri pa jo pripelje do zmage!

Nedeljski počitek — ne v Avstriji ampak v Ameriki, v Chicagu. Mestno starištvino je sklenilo, da imajo vse prodajalnice ob nedeljah biti zaperte. Le mesnice, lekarnice in brivnice smejo biti ob nedeljah do 10 zjutraj odprte. — Na Angleškem se ob nedeljah po postavi ne sme delati. Komisija, ki je preiskavala, kako se ta postava drži, je našla, da od 489.383 delavcev poprečno dela ob nedeljah le do 12.705. Pri nas se zdi to nemogoče, tako smo se odtujili krščanstvu in zdravemu razumu. In vendar je Angleško najbogatejša dežela! Človek ne živi samo...

Zenska-misijonar. V četrtem stoletju živila je mej paganskimi Iberci, v današnji Georgiji v Aziji, kot *vjeta sužnja*, pobožna kristjanska žena z imenom *Kristjana*. Bila je tako pobožna, sveta in posebno še vsmiljena z ubogimi in revnimi, da so jo začeli kmalu vsi občudovati in njeno življenje močno hvaliti. Iz njenega življenja so spoznali, da mora biti vera, ki tako uči, prava. V kratkem času se je dal krstiti kralj in kraljica in z njima ves narod. Iz tega se učimo, da se da pridigovati in ljudi spreobračati ne samo z besedami, ampak tudi z lepim izgledom. Od te uboge sužnje naj se učijo kristjanski služabniki in služabnice, ki se večkrat nahajajo v drugoverskih družinah, koliko dobrega bi lahko storili, ako bi živeli po kristjanski.

Škofovsko dostojanstvo (*čast in oblast*). Krivoverci so se obrnili k velikemu cesarju Konstantinu ter pismeno tožili katoliške škofe. Toda Konstantin ni hotel čitati, ampak je javno vse papirje sezgal rekoč: Škofe sodi sam Bog! V cerkvenih rečeh moram biti škofom pokoren jaz in ne oni meni. — Kar smo prišli dandanes, ko se vsaka politiška čenča hoče mešati v škofovske reči!

Kako se mohamedanci postijo. Neki potnik pripovedoval je nasledno dogodbenico. Bil je posebno vroč dan v ramazanu, septembru, ko se mohamedanci dan na dan strogo postijo, to je od solnčnega vzhoda do zahoda vzdrže se ne samo jedi, ampak tudi vse pijače in kadenja. Namenil sem se iz Kajire ogledat si piramide. Mlad arabec, pri katerem sem v ta namen najel osla, tekel je v neznošni vročini celi dan poleg vboge živali. Vzel sem saboj nekoliko pomaranč, katere hlade žejo, eno ponudim mlademu arabcu. Hvaležno jo je vsprejel, ter shranil v žepu. Vprašal sem ga, zakaj ne je, ker je gotovo žejen. „O da gospod“, odgovoril mi je, v toda ne smem, kajti obhajamo ramazan (postni čas)!“ In res hodil je mladi arabec celi dan poleg svojega osliča, brez da je užil najmanjšo stvarico. Ko pa je solnce zašlo ter je iz mesta topov strel naznanil konec posta, potegnul je pomarančo iz žepa ter veselo vgriznil. Ali ni to sramotno za mnovega kristjana, ki se tako malo zmeni za tretjo cerkveno zapoved?

Molitev pri mizi. Ko je pobožni kralj Alfons Aragonski zvedel, da njegovi dvorniki molitev pri mizi zanemarjajo, povabil je nekega dne vse na kosilo. Ko so bili vsi zbrani, da kralj znamenje in kosilo je pričelo. Nikomur ni padlo v glavo da bi se bil prekrizal in molil. Med pojedino vstopi nenadoma raztrgan berač, vse se meni nič

tebi nič k mizi ter je in pije kolikor mu srce poželi. Dvorniki čudijo se beračevej nesramnosti, vrirajo svoj pogled v kralja, je li bode vzkazal berača vun vreči. Toda kralj, ki je sam vse to dogovoril, ostal je tih in miren. Ko si je berač vtolažil lakot in žejo, vstal je, ter odšel brez da se je zahvalil ter poklonil kralju. „Nesramen človek!“ godrnjali so plemiči. Tedaj je kralj vstal ter resno spregovoril: „Tako predrzni in nesramni kakor ta berač bili ste dosedaj tudi vi. Vsaki dan prisedli ste k mizi, katero vam je pogrnil nebeški oče, brez da ste molili, ter odšli, ne da bi se zahvalili. Sramujte se!“

Bomba se je razpočila nedavno blizu poslaniške avstrijske palače v Rimu. — V Italiji se z bombami kar igrajo. Takih, ki mečejo bombe v Italiji sploh ne morejo najti. Zanimivo je, da je Avstrija zaveznica Italije!

Vrtec. Z radostnim srcem priporočamo ta izrtno vrejevan časopis za mladino, katerega je 24 let s toliko marljivostjo in vestnostjo vodil prerano umrli g. J. Tomšič. Sedaj ga z enako marljivostjo vrejuje g. prof. Ant. Kržič. List se bo vsestranski spopolnjeval ter v prihodnje prinašal kot prilogo „Angeljčka“, s čimer bo gotovo vstreženo zlasti deci nižjih ljudskih razredov. Vrtec ima vključ temu, da bo imel redno prilogo, isto ceno namreč 2 fl. 60 kr. za celo leto! Priporočamo ga zlasti gg. duhovnikom in učiteljem najtoplejše!

„Vesna“, glasilo slovenskega naprednega dijaštva, ne bo več izhajala. Mladi gospodje so se dogovorili s Fr. Podgornikom, da bo od novega leta naprej njih skupno glasilo „Slovanski Svet“, ki bo izhajal vsaki teden. Njih program je „boj proti klerikalizmu a tudi proti polovičarstvu zaupnih mož“. Zadnja številka ima zanimive podatke o shodu zaupnih mož, ki potrjujejo našo sodbo, da so se napredni možje le potajili radi duhovnikov. Več o tem prihodnjic.

Slaba sredstva za slab namen. Vrla posestrima naša ob Dravi, Moriborska „Südsteirische Post“, postavljena od slovenskih rodoljubov na branik Slovenstva, piše v zadnji številki v obrambo: „Zadnji čas so napadali naš list nemški liberalci in narodnjaki kakor tudi nič menj *radikalni slovenski listi*. To je nam dokaz, da hodimo pravo pot, da zagovarjamo prava načela. Kajti če si podajata družno roke proti nam „Deutsche Wacht“ in „Slovenski Narod“, prva radi našega narodnega drugi radi našega konservativnega prepričanja, je to dokaz, da se držimo pravega. Če se pa tem listom poljubi sklepati iz našega ravnanja, da *dobivamo krmne iz jasti dispozičijskega založnika*, tedaj je to le podtikanje — laž nočemo reči — ki jo dostojno liberalnega časopisja“. Istih sredstev se poslužujejo liberalni časopisi tudi proti nam. Izjavljamo da vedoma lažejo, kakor je to sploh navada — kramarjem.

Ljubljanski mestni magistrat — tako se nam piše je priboljšal ysem svojim slugam za božične praznike z izdatno podporo; čuje se, da priboljša tudi redarjem. Vse prav in hvale vredno, samo teh vbozih užitniških paznikov se nihče ne usmili, akoravno so tudi mestni služabniki. Vboga para se muči celih 24 ur na mrazu in komaj prinese vsak tretji večer svoje premrle ude domov, še se dobro ne zdani, že mora zopet nazaj v enako osodo. Kaj hoče s temi 85 kr.; mar naj žnjimi sebe ogreva ali oskrbi svojo družinico? Tukajšnji konserv. dnevnik „Slovenec“ se je lansko leto parkrat potegnul za te reveže, toda brez uspeha. Gospodje so gluhi.

V Ljubljani imajo: politično slov. kat. delavsko društvo, ki ima 750 rednih in nad 80 podpornih udov; poleg tega imajo novo „poučno in zabavno društvo“, v katero smejo vstopiti vsi katoliški delavci od 16. l. naprej. Politično delavsko društvo se snuje sedaj v *Prevaljah* na Koroškem in v *Trbovljah* na Štajerskem. V Idriji se vrlo lepo razcvita *katoliška delavska družba*; tako dru-

žbo ima tudi Zagorje. — Organizacija se je toraj pričela. Bog jo blagoslovi!

„Glasnik“

Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov se bo v Skofji Loki prav kmalu osnovalo. Sedaj imajo taka društva v *Ljubljani, v Novem mestu, na Vrhniki, v Šentvidu, v Mariboru in v Celovcu*. Socijalna demokracija ima vzlasti pri mladih pomočnikih veliko moč; na Dunaju pripravljajo celo za učence — javne shode. Tudi po naših slovenskih mestih jih na vsakovrstne načine love. Med 15—20 letnimi učenci in pomočniki je tudi v Ljubljani že več popolnih socijalistov; sovražstvo do vsega, kar je z vero v zvezi in izraženo bogotajstvo jih označuje. Zato je sveta dolžnost vsakega domoljuba, da z vsemi močmi podpira potrebna kat. rokodelska društva, da bodo mogla zlasti v sedanjih nevarnih časih vspešno izvrševati svoje lepe namene. Bog daj, da bi mojstri in pomočniki, stariši in vzgojitelji ne prezrli tega opomina — Tako na *Kranjskem*.

„Glasnik“

Prvo ljubljansko delavsko konsumno društvo se je osnovalo dne 8. dec. pri shodu v prostorih slov. kat. del. društva (Turjačanov trg št. 1.) — Določili so se deleži po 15 gl., ki se lahko izplačujejo v tedenskih obrokih. Kredita bo dovoljevalo društvo do deležne svote; če bi kedo izvanredno potreboval, da se mu da več na upanje, mora zato društvu dati zadostno jamstvo. V zadržno vodstvo se je volilo deset članov. — Bog daj srečo!

NOVICE.

Goriško.

VABILO.

„Primorski List“ je najcenejši slovenski list.

Izhaja trikrat na mesec.

Cena za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr.

P. n. prijatelje prosimo, naj nam poiščejo novih naročnikov.

Uredništvo in Upravništvo.

Prošnja! Vse prečastite gg. naročnike našega lista, stare in nove, prav lepo prosimo, kadar nam pošljejo denar ali se po dopisnicah naročajo na novo, da bi zapisali poleg družega naslova, ako je nov, še besedo *nov* ali *star*, ker s tem bi nam bilo mnogo časa prihranjenega in truda pri urejevanju novega zapisnika.

Upravništvo.

Goriški duhovniki vmrli leta 1694: P. n. Jožef Grusovin, nunski spovednik v Gorici; Frančišek Pipan, provizor v Jagersčah; Jan. Dottori, častni kanonik stolne cerkve; Valentin Bresausig, kapelan pri sv. Ignaciju v Gorici; Lovro Rutar, vodja na Sv. Gori; Andrej Jekše, dekan v pok. Jož. Ceriani, vikarij v pok.; Jurij Kokelj, vikarij na Vojsčici; Ambrož Mandelc, kapucin; Filip Kramar, župnik v Dornbergu in Jan. Primožič, duhovnik v bolnišnici.

† **Umrli** je č. g. Janez Primožič, duhovni pomočnik v hiralnici. Ranjki je vže dolgo bolehal in hiral. Bil je blaga duša, pobožen duhovnik, potrpežljiv v boleznih, vnet spovednik, vsem prijazen. N. v. m. p.

G. Jožef Nanut, nekdanji štanderški župan, mož široko znan, vmrl 21. dec. m. l. 83 let star. N. v. m. p.

Cerkev Srca Jezusovega v Gorici. Vrli nabiraleci so nabrali v kratkem času lepo svoto za novo cerkev Srca Jezusovega. Na predlog veleč. g. dr. A. Faidutti-ja je odbor navdušeno sprejel željo, naj bi se nova stavba blagoslovila dne 2. decembra 1898, ko naš presvitli cesar Franc Jožef I. dopolni 50 let svojega vladarstva. Židovski „Corriere“ diaži občinstvo proti odboru in

